

NAMANGAN DAVLAT
UNIVERSITETI
ILMIY AXBOROTNOMASI, [2025-5]
ISSN:2181-1458
ISSN:2181-0427

10.00.00-FILOLOGIYA
journal.namdu.uz
PHILOLOGICAL

Usmonova Umida

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent Davlat O'zbek Tili va Adabiyoti Universiteti o'qituvchisi

JUZEPE KORTENING RUHIY INQIROZ DINAMIKASI

Annotatsiya: Ushbu maqolada Dino Bussatining "Yetti qavat" hikoyasi qahramoni Juzeppe Korte psixologik halokati tahlil qilindi. Unda Kortening o'ziga ishonchsizligi, mantiqsiz fikrlashi, ruhiy zaifligi, beqarorligi, haddan tashqari xavotiri va soxta nazorat hissi, kuchli himoya mexanizmlari kabi psixologik omillar uning sog'lom holatini inkor etib, o'zini og'ir bemor sifatida qabul qilishiga olib kelgani ko'rib chiqildi. O'z holatini real baholay olmaslik tizimga haddan tashqari ishonish va psixologik buzilishlarga, bu esa Korte tanazzulga sabab bo'ldi.

Kalit so'zlar: Dino Bussati, "Yetti qavat", psixologik kontekst, xavotir, o'zini past baholash, mantiqsiz fikrlash, katastrofik fikrlash, nazorat illuziyasi, ruhiy zaiflik, himoya mexanizmlari.

Usmonova Umida

Lecturer at Alisher Navoi Tashkent State University of Uzbek Language and Literature

THE DYNAMICS OF SPIRITUAL CRISIS IN GIUSEPPE CORTENING

Abstract: This article analyzes the psychological demise of Giuseppe Corte, the protagonist in Dino Buzzati's short story "Seven Floors". It examines the psychological factors such as Corte's insecurity, illogical thinking, mental fragility, instability, excessive anxiety, and the sense of false control, alongside strong defense mechanisms, that led him to deny his healthy state and accept himself as seriously ill. The inability to realistically assess his own condition, coupled with an excessive reliance on the system and psychological disturbances, ultimately resulted in Corte's decline.

Keywords: Dino Buzzati, "Seven Floors", psychological context, anxiety, low self-esteem, irrational thinking, catastrophic thinking, illusion of control, mental fragility, defense mechanisms.

Усмонова Умида

Преподаватель Ташкентского государственного университета
узбекского языка и литературы имени Алишера Навои

ДИНАМИКА ДУХОВНОГО КРИЗИСА ДЖУЗЕППЕ КОРТЕНИНГА

Аннотация: В данной статье проведен анализ психологического краха главного героя рассказа Дино Буццати «Седьмой этаж» Джузеппе Кортенинга. Рассматриваются такие психологические факторы, как неуверенность в себе, нелогичное мышление, психическая слабость, нестабильность, чрезмерная тревожность, ложное чувство контроля и сильные защитные механизмы, которые приводят к отрицанию собственного здоровья и восприятию себя как тяжело больного человека. Неспособность реально оценить свое состояние, чрезмерное доверие к системе и психологические нарушения в конечном итоге становятся причиной упадка Кортенинга.

Ключевые слова: Дино Буццати, «Седьмой этаж», психологический контекст, тревожность, заниженная самооценка, нелогичное мышление, катастрофическое мышление, иллюзия контроля, психическая слабость, защитные механизмы.

Kirish. Dino Bussatining "Yetti qavat" hikoyasi o'zbek kitobxonlariga ega. Xurshid Do'stmuhammad "Jimjitxonaga yo'l" hikoyasini "Yetti qavat" hikoyasi ta'sirida yozadi va shunday deydi: "Ko'p yillar bo'ldi, italiyalik mashhur adib Dino Bussatining "Yetti qavat" degan hikoyasi ta'sirida yuraman. Nihoyat, ushbu favqulodda o'ziga xos hikoyani bir qadar erkin tarjima

qilib unga nazira o'laroq hikoya bitdim". [Do'stmuhammad X.:2001,66]

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Hikoya haqida turli qarashlar mavjud. D. Quronovga ko'ra, "Dino Bussati talqinida absurdga moyillik bor: inson dunyoga keladi, o'ziga bog'liq bo'lmagan shart-sharoitlar izmida, kelib-ketishidan matlab neligini ham durust anglolmagan holda muqarrar ravishda intiho tomon boradi – uning

hayoti ma'nidan mosuvo. Bu – XVIII asrdan boshlab ziyolilari yaksara moddiyunchilig-u dahriylikka berilgan G'arb kishisining XX asming birinchi yarmiga kelgandagi holati. Unda endi jamiyatni o'zi istaganidek qayta qura olishi-yu tabiatni butkul o'z izmiga sola bilishiga ishonolmay qolgan, biroq shu holida ham Xoliqning borligini tan olishga bo'yni yor bermayotgan odamning abgor ruhiyati aks etadi. Undagi tushkunlig-u qo'rquv, umidsizlig-u sarosimaga yo'g'rilgan absurd kayfiyati o'limni oxirgi nuqta deb bilganlikdan oziqlanadi". [Quronov D.:2019,70] Yevropalik adabiyotshunoslar Eris Rusi va Manjola Zachellari "Agar men o'zimni yomon tutsam, kimdir meni dunyoga olib kelishi, meni yaratishi va keyin jazolashi bema'nilikdir..." [Eris Rusi va Manjola Zachellari:2022,4] fikri asosidagi tahlilda, "hikoya o'limning inson hayoti ustidan asta-sekinlik bilan hukmronlik o'rnatishini ko'rsatuvchi ramziy va soddalashtirilgan parabolik (masal tarzidagi) rivoyat" ekanligi, Jozepe insonga xos o'limga tomon ketayotganini tan olmaslik illuziyasi tufayli pastki qavatlariga tushishda qarshilik ko'rsatmasligi yozilgan. Tadqiqotchilar hikoya mavzusi muqarrar o'lim ekanligini ta'kidlab, Juzappega qarata shunday deydi: "Hamma narsa qat'iy belgilab qo'yilgan. Aziz Juzeppe... birinchi qadamni bosib, hayotning kundalik mavjudligidagi bir nechta soxta umidlarni eslatuvchi yetti qavatli bu kasalxonaga kirganingizda, hayotingiz allaqachon hal bo'lgan edi". [Eris Rusi va Manjola Zachellari:2022,3] Hikoyani ingliz tiliga tarjima qilgan tadqiqotchi Buzzati asarlarining asosiy mavzulari ekzistensial ekanligi, qahramonlar ko'pincha qo'rquv va ishonchsizlikka duch kelishi, ularning dunyosi Kafka qahramonlarining dunyosiga o'xshashligini qayd etib: "Yetti qavat" hikoyasi ham shu kontekstda tahlil qilinishi mumkin, unda bosh qahramonning kasallik va o'limga nisbatan qo'rquvi, umidsizlik va taqdirga taslim bo'lish kayfiyati aks etgan" [Bacon, Robert R.:1970,2] kabi fikrlarni keltiradi. Yana bir tadqiqotchi hikoya shunchaki o'lim haqida emas, insonni o'limga olib kelishi mumkin bo'lgan tashqi muhit haqida ekanligini yozadi: "Janob Kortening qulashi – bu protseduralarning g'alati tarzda olib borilishi, shifokorlarning xohishi, hamshiralarning beparvoligi va noto'g'ri imzolangan hujjatlar tufayli yuz bergan tashqi hodisa. Bu qahramon boshidan kechirgan, unga yuklangan la'natga o'xshaydi. Hikoyaning og'irligini ko'tarib turgan shaxs harakatlantiruvchi kuch emas, balki boshqa kuchdan turtki va yo'nalish oladigan bir mexanizmga o'xshaydi..." [Marco Marrucci:2023]

"Yetti qavat" dunyoga bema'nilik deb qaraydigan inson qismatini, tug'ilishdan har kuni qadam bosib boriladigan muqarrar o'limni yoki insonni bo'g'ib yuboradigan tashqi muhitni hikoya qiladi qabilidagi tahlillardan farqli bo'lgan boshqa qarashlar ham mavjud, ushbu qarashlarga ko'ra, hikoya o'z aybi bilan jarga qulab borayotgan insonni ifoda etadi. Donatella Lippi Korte

ruhiyatini tahlil qilar ekan, shunday deydi: "Birinchi qavatga yetib kelgach, Juzeppe Korte o'zining "tubiga" tez tushishiga sabab bo'lgan bir qator xatolar tufayli tushkunlikka tushib vafot etadi...u o'zini topgan tobora ehtimoldan yiroq bo'lgan vaziyatlarga ishonishni va ularni qabul qilishni istaydi va qo'rquvga berilib, "jarlik"ning tubiga qulaydi". [Donatella Lippi:2020,3] Italiya adabiyoti haqida ma'lumot beruvchi manbada ushbu qo'rquv kasallik deb nomlanadi: "Konte obrazi o'ziga xosdir. U kasallikka e'tibor qaratmaydigan, o'zini topish uchun ichki dunyosiga nazar solish o'miga, tuzalishni tashqaridan izlaydigan odamni ifodalaydi. "Tezroq "oddiy" odamlar jamoasining bir qismiga aylanish tashvishi uning kasalligini og'irlashtiradi va unga o'z sog'lig'i joylashgan eng chuqur o'lchamini topishga to'sqinlik qiladi" [Italialibri:2003] Yuqoridagi fikrlarda Juzeppe Korte xato qilgan, noto'g'ri ishonchga ega bo'lgan, jarlikka qarab borish sababi o'zida ekanligini anglamagan obraz. Koretning xatosi nimada edi? Juzeppe xato qilgan bo'lsa, bu qanday xatolar ekanligini aniqlash tadqiqotimizning maqsadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Dino Bussati asarlarini biografik, adabiy, psixologik kontekst asosida tushunish maqsadga muvofiq. "Kontestual tahlil konkret asar tahlili bilan bog'liq tushuncha bo'lib, u asar (*tekst*)ni o'zidan tashqaridagi birliklar fonida anglash demakdir. Ya'ni u asarni tushunish uchun biografik, ijtimoiy-tarixiy, adabiy-madaniy kontekstlarga murojaat etish, xullas, asarning tashqi aloqalarini o'rganishni ko'zda tutadi". [Quronov D.:2024,372] Juzeppe Korte personajining murakkab ruhiy dinamikasini ochish uchun psixologik kontekst mos keladi. Quйда psixologik kontekst asosida Juzeppe ruhiyatini badiiy matnning muhim qismlarini keltirish va ularni tavsiflash, izohlash orqali tahlil qilamiz.

Tahlil va natijalar. Tanlov: "Juzeppe Korte kasallikning yengil shakli bilan og'rigandi, buning ustiga dardning boshlang'ich davri edi, xolos, shunga qaramay, unga katta shuhrat qozongan, aynan shu kasallikni davolashga ixtisoslashgan ushbu klinikaga murojaat qilishni maslahat berishdi; bu dovrug' unga bu yerdagi tabiblar eng bilimdon-u asbob-uskunalar oqil va samarali degan ishonchni bag'ishlardi". [Bussati D.:2013]

Xavfsirash: Korte yengil kasal bo'lsa-da, eng yaxshi kasalxonaga kelayotganiga ishonch hosil qildi. Deyarli kasal bo'lmagan insonning dovrug'li shifoxonada davolanishga harakat qilishi shu insonning vaziyatlardan qoniqmasligi, kelajakning yomon oqibatlaridan xavfsirab, qo'rqib yashashidan dalolat beradi. Odatda, xatolarni chetlab o'tishga harakat qiluvchi perfeksionistlar shunday yo'l tutishadi. "Perfeksionistlar ko'pincha noto'g'ri qarorlar qabul qilishdan qo'rqadilar, shuning uchun ular har qanday holatda ham eng mukammal variantni tanlashga intiladilar. Bu esa ularni doimiy tashvish va charchoq holatiga olib keladi". [Hewitt, P. L.; Flett, G. L.: 1991, 459]

Yettinchi qavat: “Bu yerda hamma narsa xotirjamlik, mehmondo'stlik nafasini ufurar, ko'ngilga umid urug'ini sochardi.

Juzeppa Korte ga hech narsa kerakmasdi, ammo u qizni gapga solib, kasalxona haqida kengroq ma'lumot surishtirishga tushdi.

—...derazadan qaradi — yo'q, notanish shaharning qiyofasiga termulib, huzur qilish uchunmas, oyna orqali pastki qavatlardagi xonalardagi boshqa kasallarni ko'rish umidida qaradi.

— Korte biz shaxsan o'zimizga taalluqli bo'lmagan qayg'uli narsalar haqida gapiradigan ohangda quvnoq ko'tarinkilik bilan yana so'radi.

— Ammo birinchi qavatda kasallar juda oz-ku, — Korte gapni bo'ldi, go'yo u fikrini tezroq tasdiqlab olmoqchiday edi...

— U uzluksiz, dardchil bir qiziquvchanlik bilan termular, kasallar o'lish uchun joylanadigan birinchi qavatning qayg'uli sirlarini tasavvur qilishga urinardi, o'zining bu qavatdan uzoq ekanini o'ylarkan, ko'ngliga allaqanday ko'tarinkilik quyildi.

—Demak, men yettinchi qavatda qolaman-a! — xavotirga to'lib so'radi Juzeppe Korte”.

Mantiqsiz fikrlar: “O'lim xavotiri odamlarni o'z e'tiqodini himoya qilishga undaydi” [Alisabeth Ayars:2015,2] Korte e'tiqodi mashhur shifoxonada xavfsiz bo'lishi edi. Qavatlar mexanizmi haqida bilib olgach, yuqori qavatlar xavfsizligi uning ishonchiga aylandi. Nazoratni yo'qotish qo'rquvi kasalxonani surishtirishida, o'lim xavfi ostidagi ongsiz reaksiya birinchi qavatga qiziqishida ko'rinadi. Korte yettinchi qavatni xavfsizlik chegarasi, birinchi qavatni esa “xavf zonasi” deb talqin qiladi. O'z xavfsizligini pastki qavatda bemorlar ozligi, yuqori qavatda qolishi bilan himoyalashga urinmoqda. Ammo u qo'rquvni o'zi yaratdi. Inson ahvoli yaxshi ekanligini o'zi his eta oladi. Qavatlar tartibi, shifokorlar so'zlariga ko'ra, ahvoli og'irlashishiga ishonsa, demak insonda o'z-o'zini tushuna olmaslik nuqsoni bor. Noto'g'ri prognozlash mantiqsiz fikrlash turi. Yengil kasalligini bilsa-da, birinchi qavatga tushish xavfidan qo'rqish mantiqsiz prognozlashdir. Insondagi tashvish va vahimalar bo'yicha tadqiqot olib borgan K. Star shunday deydi: “Xavotirga tushganingiz sayin, siz o'zingizni mag'lub qiladigan fikrlarga ham to'lib ketishingiz mumkin”. “...agar siz mantiqsiz fikrga ishonishni tanlasangiz, u ko'proq tashvish va xavotirga olib keladi. Katta ehtimol bilan sizda birinchisidan keyin boshqa mantiqsiz fikrlar paydo bo'ladi. Agar siz fikrlaringizga bo'lgan munosabatingizni boshqara olmasangiz, sikl cheksiz bo'lishi mumkin”. [Katharina Star PhD. 2024] Olimning fikriga tayanib, Korte mantiqsiz fikrlarga ishonishni o'zi tanladi, xavotirlari vahimaga, vahimalari kasallikka aylantirdi, deya olamiz.

Oltinchi qavat: “Bo'limdagi hamdardlari bilan suhbatlashganda, albatta, har gal shunga aniqlik kiritardiki, u bu kasallar jamoasida bor-yo'g'i bir necha kungina bo'ladi, bir ayolga yaxshilik qilish uchun quyi qavatga tushishga uning o'zi

rozi bo'lgan va, shubhasiz, biror-bir xona bo'shashi bilan u tepaga qaytadi.

— Hayronalikdan o'zini o'nglagan zahoti Juzeppe Korte g'azab otiga mindi; baqira boshladi,

— ...u sezdiki, adolatsiz ko'chishga qarshilik qilish uchun kuchi ham, eng asosiysi istagi ham qolmayotir. Va, nihoyat, boshqa qarshilik va e'tirozlarsiz u o'zini bir qavat pastga tushirishlariga rozi bo'ldi”.

“Katastrofik fikrlash — odamni kichik xavflarni ham halokat deb hisoblashga olib keladi. Bu esa tashvishni kuchaytiradi va irratsional qarorlar qabul qilishga majbur qiladi”. [Beck, A. T.:1976,128] Frants Kafka “Mening ongim kasal, o'pkamdagi kasallik esa shunchaki ruhiy kasalligimning aksidir”, Ketrin Mensfild: “Shifo topmayotganimning asl sababi ham shunda. Mening ongim menga bo'ysunmayapti”, deydi. Kortening ham ongi kasal. U yengil kasal ekanligini idroklash o'rniga mavhum o'lim qo'rquvi bilan ongini to'ldirdi. Korte ongsiz qo'rquvi, ruhan zaifligi, ichki tayanchga ega emasligi tufayli tashqi ta'sirga tezda taslim bo'ldi. Kortening yuqori qavatga qaytishni tinimsiz eslatishi yoki boshqalarga nisbatan beparvoligi psixologik himoya ko'rinishi bo'lib, u o'zining zaifligini yashirishga urinadi: “Odamlar o'z-o'zini hurmat qilishni oshirish orqali o'lim qo'rquvini boshqaradi”. [Alisabeth Ayars:2015,3] Korte o'zi katta xavf deb tushungan pastki qavatga tushishga qarshilik qilish uchun kuch va istakni deyarli yo'qotdi. “Tashqi kuchlar, ya'ni jamiyat, tizim yoki oilaning bosimi bilan boshqarilayotgan insonlar ko'pincha tashvish, depressiya va passivlik holatlariga ko'proq duch kelishadi, chunki ular o'zlarining asosiy ruhiy ehtiyojlarini — mustaqil avtonomiya (mustaqil qaror qabul qilish), o'zini qobiliyatli his qilish va insoniy munosabatlar kabilarni to'liq qoplay olmaydi”. [Deci, E. L., & Ryan, R. M.:2000.233]

Beshinchi qavat: “...u sezdiki, birinchi qavat derazalariga qarasa, — ularning deyarli barchasi avvalgiday zich yopilgan edi, — uning yelkasidan chumoli o'rmalaganday bo'lardi: u endi bu yopiq derazalarga ancha yaqin edi.

Uning asosiy kasalligi bilan bog'liq emas, xavotir olishga arzimaydi, dunyodagi eng sog'lom odam ham bu ahvolga tushishi mumkin. Bundan bir necha kunda qutulish uchun gamma-nurlar bilan faol davolash kerak.

— Mayli men yaxshisi shu yerda o'laman, biroq to'rtinchi qavatga tushmayman!

Xavfdan qochish: 5-qavat uning ruhiy muvozanatini izdan chiqardi. U bu yerda “eng baxtiyor bemor” sifatida ko'risa-da, birinchi qavatni eslaganda yelkasidan chumoli o'rmalaganday bo'ladi. Korte kasal emasligiga ishonishga uringan paytda kasalligiga qattiq ishonadi. Inson ongida ikkita zid qarash bir vaqtda mavjud bo'lsa, ruhiy notinchlik yuzaga keladi. [Leon Festingerning, 1957] Korte kognitiv dissonansga duch keladi, lekin Festinger nazariyasidan farqli o'laroq, u ziddiyatni hal qilish o'rniga uni kuchaytiradi. Bu holat

uning irratsional qat'iyligi va himoya mexanizmlari bilan bog'liq. Korte ichki qo'rquvni tan olib, uni boshqarish va bartaraf etish yo'llarini izlash o'rniga undan faol ravishda qochadi. "Shiddatli xavotirga ega bo'lgan shaxslar, xavfli deb hisoblagan muhitlardan faol qochadi va real yechimni rad etish orqali o'z muammolarini chuqurlashtiradi. Bu holatlarda qarorlar ratsional tahlilga emas, emotsional tahdidga asoslanadi"[Eysenck, M. W.:2001,317-337] Bu fikrlar Korte pastki qavatdan emas, o'z ichidagi psixologik xavfdan qochayotganini anglatadi.

To'rtinchi qavat: "Yangi vrach bilan suhbatda u o'zining alohida mavqeini qat'iy ta'kidlab o'tdi. U, aslini olganda, yettinchi qavatda yotishga haqqi bo'lgan, to'rtinchi qavatga tasodifan tushib qolgan kasal- Yettinchida, yettinchida! – hayratlandi hozirgina uni ko'rikdan o'tkazgan shifokor.

– siz bimalol oltinchida yotishingiz ham mumkin edi...bu do'xtir ich-ichida – bu butkul aniq narsa – uni yettinchi qavatga emas, beshinchi qavatga joylashtirish lozim deb hisoblaydi, buning ustiga, ehtimol, og'ir kasallar ichiga joylashtirar! Bu kutilmagan hayronalikdan Kortening butkul ruhi tushdi. O'sha kech uning issig'i ancha ko'tarilib ketdi.

–ko'rib turibman, siz tezroq sog'ayishni shunchalar istaysizki, bu sizda o'ziga xos haqiqiy xudbinlikka aylanibdi... agar hayiqmasam, agar siz xafa bo'lmasangiz, bilasizmi, sizga nimani maslahat bergan bo'lardim?

–...birinchi kuniyoq pastki qavatlarning biriga joylashtirishlarini talab qilgan bo'lardim. Men hatto xohlardimki, meni...

– Bir so'z bilan aytganda, — Juzeppe Korte titroq ovoza chaynaldi..

–siz sog'ayib ketish uchun ruhiy xotirjamlikni saqlash qanchalik zarurligini bilasizmi o'zi? Men sizga yozib bergan nurlantirish...balkim, butkul tasodifiydir"

Ishonch tanqisligi: "Muvaffaqiyatdan qochish – o'zini hurmat qilmaslikning eng og'ir shakllaridan biri" [Horner, 1972]. Korte sog'ayib ketish imkoniyati borligi, shifokor tasdig'iga qaramay, o'zini "og'ir kasallar" qatoriga kiritadi, chunki u muvaffaqiyatga – tuzalishga tayyor emas. Kortening xatti-harakatlari o'zini hurmat qilmaslik, ichki qo'rquv va haqiqatni inkor qilish kombinatsiyasi. Korte mana shu nuqsonlari bilan advokatlik faoliyatida va shaxsiy hayotda muvaffaqiyatsizliklarga uchragani 4-qavat bayonida yaqqol namoyon bo'ladi. Demak, hikoyada o'ziga hurmat, qat'iyat, mulohazakorlik, qo'rqmaslik, ishontira olish, notiqlik qobiliyatlaridan mosuvo advokat o'z xarakteri va halokatli ruhiyati tufayli hayotda cho'kib borayotgani haqida gap bormoqda.

Uchinchi qavat: "Ikkinchi qavatga tushish? – Juzeppe Korte muddad qarib so'radi. — Demak, men ham ikkinchi qavatga tushishim lozim, shundaymi?

– Ammo Juzeppe Korte shafqatsiz qo'rquv iskanjasida galdi – qandaydir sirli sezgi uni xavf haqida ogohlantirardi. ...davolash unga foyda keltirayotganiga ishonar – qichima

deyarli yo'qolgandi –shuning uchun yangi ko'chishga rasman norozilik bildirmadi".

O'z-o'zini past baholash va xavotir: "O'zini yuqori baholaydigan odamlar qiyinchiliklarni yengishga, o'zini past baholaganlar esa ulardan qochishga intiladilar. Qiyin topshiriqlar o'zini past baholagan kollej o'quvchilarining stress darajasini oshirishi empirik tarzda isbotlangan". [Xiaojie Cao: 2022, 1482] Korte uchun yettinchi qavatdan pastki qavatlar qiyin topshiriq edi, u o'zini past baholaydiganlar kabi muammodan qochishga urindi va kuchli stressni turli tarzda ko'rsatdi.Yuqorida tilga olingan tadqiqotda isbotlangani kabi shifokorlar so'ziga ishonmay o'ziga past baho berish davomida xavotirlari tobora kuchayib sog'liq muammolarini namoyon etdi. "Talabani kollej boshida o'ziga bo'lgan ishonchi past bo'lsa, kelajakda uning xavotirlanish ehtimoli yuqori bo'lgan... bu bog'liqlik yillar o'tishi bilan yanada kuchaygan. Ya'ni, o'ziga past baho berish keyingi yillarda kuchliroq xavotirlarga olib kelgan". [Xiaojie Cao: 2022, 1485] E'tibor bersak, Korte pastki qavatlarga ko'chirilishda har safar taslim bo'ladi, bu belgi ham o'zini past baholaydigan odamlarning belgisidir: "O'zini past baholaydigan odamlar, o'z-o'zini hurmat qiladiganlarga qaraganda, muvaffaqiyatsizlikka javoban topshiriqdan tezroq voz kechishadi".[Marion Rouault, Geert-Jan Will:2022]

Ikkinchi qavat: "Juzeppe Korte, uchinchi qavatdan, vaqtincha ko'chirilgan" deb yozilgan taxtacha osib qo'yishlarini talab qildi. : Bunday ish klinika tarixida bo'lmagan edi, ammo vrachlar unga qarshilik qilmadilar, chunki, ularning fikricha, Kortening asabiy mijoz bilan eng sokin norozilik ham kuchli chayqalishni keltirib chiqarishi mumkin edi.

Juzeppe Korte asov va qaysar sabrsizlik ila kun sanashga kirishdi, soatlab jomadon yoki oromkursiga termulgancha to'shakda qimir etmay yotadigan bo'ldi – pastki qavatdan, o'layotganlar, "mahkum etilganlar" bo'limidan qandaydir noayon tovushlar eshitiladi – ehtimol, o'limoldi nola va xo'rsiniqlari bo'lsa kerak. – uning ruhi cho'ka boshladi. Kortening issig'i ko'tarilib ketdi, umumiy quvvatsizlik kun sayin sezilaverdi. Derazadan – yozning avji bo'lgani uchun oynalar deyarli hamisha lang ochiq turardi. ...bosib kelayotgan vahshatli qo'rquvga majoli yetmadi. Xonada uning tizginsiz yig'isi ancha vaqt tinmadi".

Nazorat illuziyasi: Korte kasalligini inkor qilish orqali o'lim haqidagi qo'rquvni bostirishga harakat qiladi. O'zi istagan vaziyatni o'rnatishga urinish, haqiqatni qabul qilmaslikdan nazorat illuziyasi kelib chiqadi, psixolog Langerning aytishicha, "nazorat illuziyasi insonni og'ir stressdan himoya qiladi, lekin real muammolarni kuchaytiradi". Vaziyatga qarshilik qila olmayotgan bir paytda ramziy tarzda vaziyatni boshqarishga va sog'lom ekanligini (taxtachaga yozish) tasdiqlatishga urinish o'zini past baholash oqibatlaridan bo'lishi mumkin. Ullarning birinchi belgisi ichki zaiflikdir. Korte ich-ichidan o'zini zaif his qilayotganini yashirish maqsadida qarama-qarshi – ya'ni kuchli,

ishonchli odam obrazini yaratadi. “O’zini ichidan zaif, o’jiz deb hisoblagan odam, buni yashirish uchun boshqalardan ustunroq bo’lishga intiladi. Bu – uning o’zini qadrlash muammosini kompensatsiya qilish usulidir.” [Alfred Adler 1927,64] Aslida, haqiqiy kuchli odam qulashdan bu darajada qo’rqmaydi. Arzimas insonligiga, qadri yo’qligiga ishonuvchilar oqibatlarni boshqalarning xatosi sifatida ko’rishga moyil bo’ladi, Korte tizim aybi bilan shu darajaga yetib kelganligiga ishonish orqali qurbonlik psixologiyasini ko’rsatadi. M.Lerner qarashlari fikrimizni isbotlaydi: “Qurbonlik psixologiyasiga ega inson, hayotida sodir bo’layotgan voqealarning bosh sababini o’ziga emas, balki tashqi omillarga yuklaydi – go’yoki uning hayoti doimo boshqa kuchlarning nazorati ostida”. [Lerner, M. J.:1980,72]

Birinchi qavat: “Uning xayoliga ko’rinib turgan daraxtlar ham haqiqiy emas, yasama bo’lsa kerak, degan fikr keldi; va nihoyat, uzoq kuzatgandan so’ng ularning bargi qilt etmaganini ko’rib u bunga ishonib ham qoldi.

Dissotsiatsiya: Hayot emas, Juzeppe hayot bilan aloqani uzdi. Hayot bilan bog’lovchi ko’priq deraza ochiq – Juzeppe buni anglamaydi. Juzeppeening *haqiqatni noto’g’ri idrok etib*, dunyodagi hamma narsani soxta deb o’ylashi bargning soxta ko’rinishi bilan ayon bo’ladi. Ruhiy holat real olamni buzib ko’rsatmoqda. Bu depressiv holatning og’irlashgan bosqichi. Soxta deb o’ylangan dunyo uchun yuqoriga ko’tarilish istagi ham, matonat ham bo’lmaydi. Juzeppe miyasi hayotda yashab qolish kurashiga tayyor emasligini uni falajga solish orqali bildiradi va o’linga yuz tutadi. Juzeppega o’zining sog’lom ekanligiga ishonish, tashqi tartiblarga qarshi turish o’rniga, qo’rquvga berilib, o’zini kasal deb hisoblashni tanlagan shaxs sifatida qarasak, uning o’limi

uning o’z qo’rqoqligi hamda zaifligining natijasi bo’ladi. U o’zining erkinligidan foydalanib, boshqa tanlov qilish imkoniyatiga ega edi, ammo u taslim bo’lishni afzal ko’rdi. Juzeppe Sartr nazarda tutgandek, o’z mohiyatini o’zi belgiladi.

Xulosa: Korte o’zi tanlovlar qildi: o’ziga past bahoni berish tufayli ichida tushkun ruhiyatni yaratdi, keraksiz xavotir va qo’rquvga berildi, muammoni idrok qilishga harakat qilmadi, undan qochdi, tizimga qarshi kurashish o’rniga uning ta’siriga tushdi va taslim bo’ldi. Aslida, advokat sifatida u zukko, qat’iyatli, xavotirlarga emas, aqliga quloq tutadigan, bosiq va irodali bo’lishi kerak edi, ammo bu xususiyatlarga sohib bo’lishni tanlamadi, no’rin, mavhum qo’rquvlarni tanladi, demak, u o’zini o’zi jarlikka qulatdi. Yakuniy xulosa qilsak, hikoyada Juzeppe Korte personaji orqali insonning ichki qo’rquvlari, zaifliklari va irratsional e’tiqodlari uning mantiqiy qarorlar qabul qilish qobiliyatini izdan chiqarishi tasvirlangan. Uning tragik yakuni o’z qobiliyatiga bo’lgan ishonch yetishmasligi, haqiqatga asoslanmagan xulosa chiqarish, stressga chidamlilikning pastligi, psixologik tayanch yo’qligi, beqarorlik, vaziyatni boshqarish qobiliyati yo’qligida ham “nazorat” illuziyasiga ega bo’lish, ruhiy noqulaylikdan qochish uchun ongsiz ravishda qo’llaniladigan kuchli himoya mexanizmlari (inkor, proyeksiya, kompensatsiya) muvaffaqiyatsizligi kabilarning kombinatsiyasi natijasidir. Tahlil shuni ko’rsatadiki, inson o’z ruhiy salomatligini saqlash uchun nafaqat tashqi sharoitlarni, balki ichki dunyosidagi qarama-qarshiliklarni ham muvozanatlashi zarur. Korte holati, psixologik nuqtayi nazardan, o’z-o’zini anglash va qabul qilishning muhimligini ta’kidlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati

1. Xurshid Do’stmuhammad “Jimjitxonaga yo’l”. T.: Tafakkur 2001 3-son – 66-91 b.
2. Quronov, Dilmurod. Adabiyot va b. haqida (Ilmiy maqolalar to’plami). T.: Akademnashr, 2019. – 142 b.
3. Eris Rusi, Manjola Zachellari. Literary and Linguistic Symbols of the Fatal Signs of Death in the Literature of Dino Buzzati// Journal of Language Teaching and Research, Vol. 13, No. 6, pp.1139-1146, November 2022 DOI: <https://doi.org/10.17507/jltr.1306.01>
4. Bacon, Robert R. “A Translation of “The Dog Who Saw God”, “The Seven Messengers” and “The Seven Floors” by Dino Buzzati”. Master’s Thesis, Sacramento State College, 1970. – 77 p.
5. Donatella Lippi, Elena Varotto, Simon Donell, Francesco M Galassi Dino Buzzati’s 50th death anniversary: an appraisal of medicine and infectivology’s influence on his literary production./Acta Biomed, Vol. 93, N. 5, p.4, 2022 DOI: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9686148/#sec1-2>
6. Marco Marrucci. I Sette piani e I sette messaggeri di Dino Buzzati./Cattedrale, February 10, 2023 <https://www.osservatoriocattedrale.com/sul-metodo-1/2023/2/9/i-sette-messaggeri-di-dino-buzzati-di-marco-marrucci>
7. Cristiana Lardo, Roberta Coglitore, Valentina Polcini, Itala Tambasco. Speciale Buzzati 2// Mosaico Italiano, N.145, p. 1-39 2016 DOI: www.comunitaitaliana.com
8. Quronov D. Metodologiya haqida ayrim mulohazalar./O’zbek adabiyotshunosligining dolzarb masalalari.Professor P.Barakayevning 70 yilligiga bag’ishlangan xalqaro ilmiy konferensiya. – T.:Afzalzoda books, 2024 – 370-376 b.
9. Bussati D.Yetti qavat./ziyouz.com, 2013
- 10.Hewitt, P. L., & Flett, G. L. Perfectionism in the self and social contexts: Conceptualization, assessment, and association with psychopathology./ Journal of Personality and Social Psychology, 60(3), 1991– p. 456-470

11. Beck, A. T. Cognitive Therapy and Emotional Disorders./ International Universities Press. 1976 – p. 128-130
12. Abdulla Ulug'ov. Adabiyotshunoslik nazariyasi. Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2017 –308 b.
13. Deci, E. L., Ryan, R. M. *The "What" and "Why" of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior.* Psychological Inquiry, 2000 11(4), p. 227–268
14. Katharina Star PhD. How to Stop Irrational Thoughts/ Verywell Mind. April 01, 2024 URL: [verywellmind.com](https://www.verywellmind.com).
15. Alisabeth Ayars, Uri Lifshin, Jeff Greenberg. Terror Management Theory./ Emerging Trends in the Social and Behavioral Sciences. 2015– p. 16 ISBN 978-1-118-90077-2
16. Eysenck, M. W., & Derakshan, N. Anxiety and Cognitive Performance: Attentional Control Theory. *Emotion*, 1(3), 2001– p. 319-337
17. Horner, M. S. Toward an understanding of achievement-related conflicts in women./ *Journal of Social Issues*, 28(2), 1972 – p.157–175
18. Xinqiao Liu, Xiaojie Cao, Wenjuan Gao Does Low Self-Esteem Predict Anxiety Among Chinese College Students?/ *Psychology Research and Behavior*
19. Marion Rouault, Geert-Jan Will, Stephen M. Fleming, Raymond J. Dolan Low self-esteem and the formation of global selfperformance estimates in emerging adulthood// *Translational Psychiatry* volume 12, Article number: 272. 2022
20. Adler, A. *Understanding Human Nature* (W. B. Wolfe, Trans.)/ New York: Greenberg Publisher. 1927 (Original work published in German, 1920)
21. Lerner, M. J. *The Belief in a Just World: A Fundamental Delusion.* /New York: Plenum Press 1980
22. https://www.italialibri.net/opere/racconti_buzzati.htm *"Racconti di Dino Buzzati"* Italialibri, Milano, 12 marzo 2003